

Countdown to the Charter

Cyfri'n ôl i'r Siarter

Wrexham's response to the Board of Health report was quick.

There were broadly three groups:

- The reactionaries – opponents of any change
- The Improvement Committee – they were keen to improve the town, but felt a Local Board of Health would cost too much and be an arm of the central government in London.
- The Sanitary Committee – they supported the creation of a Local Board of Health to solve the town's social problems.

A public meeting at the Town Hall on 31st May 1850 backed the status quo. The meeting called on the Surveyors of Highways to levy an annual rate to improve sanitation in the town. The Surveyors levied the rate, only to discover they had no power to spend the money on sewerage and water supplies.

The Improvement Committee then took the initiative. In 1851 they presented a bill in parliament to establish the Wrexham Improvement Commission. This bill was opposed by both the Sanitary Committee and the reactionaries. Petitions were sent to Parliament appealing to MPs and peers to vote down the bill. The bill was defeated. Meanwhile Wrexham's problems worsened.

David Higgins, the first Sergeant at Mace.
David Higgins, Rhingyll y Byrlyysg cyntaf.

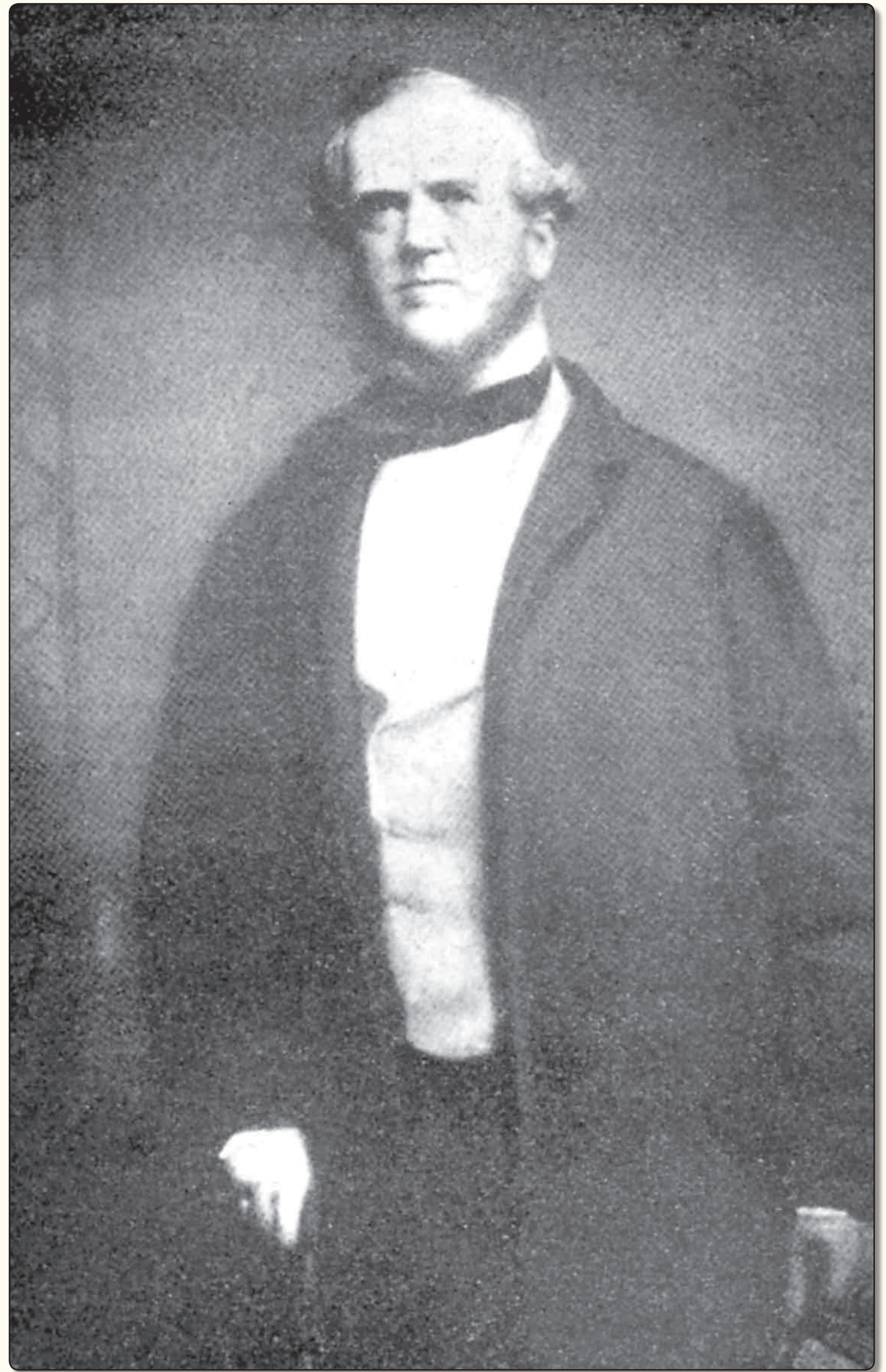
Roedd ymateb Wrecsam i adroddiad y Bwrdd Iechyd yn gyflym.

Roedd tair carfan yn fras:

- Yr adweithwyr – gwrthwynebwyr unrhyw newid
- Y Pwyllgor Gwella – roeddent yn awyddus i wella'r dref, ond yn teimlo y byddai Bwrdd Iechyd Lleol yn costio gormod ac yn fraich llywodraeth ganolog yn Llundain.
- Y Pwyllgor Glanweithdra – roeddent yn cefnogi creu Bwrdd Iechyd Lleol i ddatrys problemau cymdeithasol y dref.

Cefnogodd cyfarfod cyhoeddus yn Neuadd y Dref ar 31ain Mai 1850 y sefyllfa gbreennol. Galwodd y cyfarfod ar y Syrffewyr Prifffyrdd i godi treth flynyddol i wella carthffosiaeth yn y dref. Cododd y Syrffewyr drefh, ond i ddarganfod nad oedd ganddynt unrhyw bŵer i wario'r arian ar garthffosiaeth a chyflenwadau dŵr.

Yn cymrodd y Pwyllgor Gwella'r cam cyntaf. Yn 1851 cyflwynwyd mesur yn y Senedd i sefydlu Comisiwn Gwella Wrecsam. Gwrthwynebwyd y mesur hwn gan y Pwyllgor Glanweithdra a'r adweithwyr. Anfonwyd deisebau i'r Senedd yn erfyn ar AS ac arglwyddi i drechu'r mesur. Trechwyd y mesur. Yn y cyfamser gwaethygodd problemau Wrecsam.

Thomas Edgworth, the first mayor of Wrexham.
Thomas Edgworth, maer cyntaf Wrecsam.

In 1856, the Improvement Committee and the Sanitary Committee, by now reconciled, decided to petition the Privy Council for a Charter of Incorporation for Wrexham.

At the Inquiry in the Town Hall in early 1857, Thomas Edgworth, local solicitor and leading reformer, listed the many reasons Wrexham needed its own government: to improve the low moral and sanitary conditions in the town, to improve the roads, and maintain law and order. The local gentry sent their lawyers to ensure that their estates would remain outside the boundaries of the new borough.

In May 1857 news reached the town that Wrexham would have its own borough council with 12 councillors and 4 aldermen. There was huge excitement surrounding the first elections in November 1857. A list was drawn up, and posted outside the Town Hall, of all those entitled to vote. Thomas Edgworth topped the poll and was chosen to be Wrexham's first mayor.

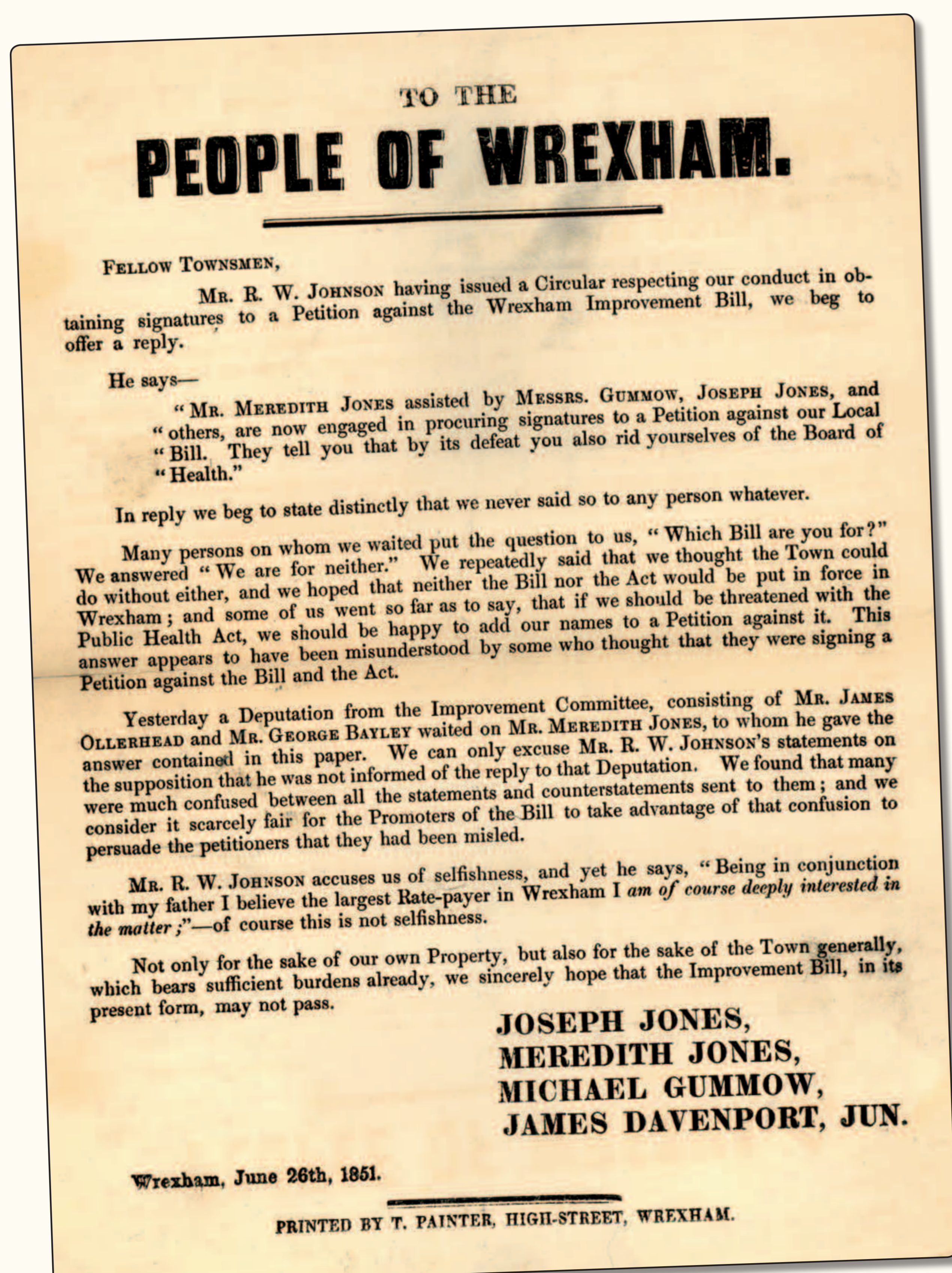
The Councillors appointed John James as Town Clerk, John Jones as Town Crier, and David Higgins as Sergeant at Mace and Inspector of Nuisances & Common Lodging Houses. There was much work for them to do.

Yn 1856, penderfynodd y Pwyllgor Gwella a'r Pwyllgor Glanweithdra, erbyn hyn wedi cymodi, ddeisebu'r Cyfrin Gyngor am Siarter Corffori ar gyfer Wrecsam.

Yn yr ymchwiliad yn Neuadd y Dref yn gynnar yn 1857, rhestrod Thomas Edgworth, cyfreithiwr lleol a diwygiwr blaenllaw, y lliaws rhesymau pam fod ar Wrecsam angen ei llywodraeth ei hun: i wella'r amgylchiadau moesol a glanweithdra gwael yn y dref, i wella'r ffyrdd, a chynnal cyfraith a threfn. Anfonodd y bonedd lleol eu cyfreithwyr i sicrhau bod eu hystadau'n aros oddi allan i ffiniau'r fwrdeistref newydd.

Yn mis Mai 1857 cyrhaeddodd newyddion y dref y byddai Wrecsam yn cael cyngor bwrdeistref ei hun gyda 12 o gynghorwyr a 4 henadur. Roedd cyffro mawr ynghylch yr etholiadau cyntaf ym mis Tachwedd 1857. Lluniwyd rhestr, a'i gosod tu allan i Neuadd y Dref, o bawb a hawl i bleidleisio. Thomas Edgworth ddaeth uchaf yn yr etholiad a dewiswyd ef i fod yn faer cyntaf Wrecsam.

Penododd y Cynghorwyr John James fel Clerc y Dref, John Jones fel Crïwr Tref, a David Higgins fel Rhingyll y Byrlysg ac Arolygydd Niwsans a Thai Llety Cyffredin. Roedd llawer o waith iddynt ei wneud.

Posters and petitions from the campaigns for and against the Improvement Bill. © Wrexham Archives.
Poster a deisebau o'r ymgyrchoedd o blaid ac yn erbyn y Mesur Gwella. © Gwasanaeth Archifau Wrecsam.

